

Újratervezés a könyvtárosképzésben

A Kormány 2014 decemberében fogadta el a felsőfokú képzés stratégiai céljait 2030-ig rögzítő, „Fokozatváltás a felsőoktatásban” című fejlesztési koncepciót, melynek első lépéseként 2015 júniusára befejeződött a szakstruktúra átalakítása. A Magyar Képesítési Keretrendszer (MKKR) bevezetése nyomán az Emberi Erőforrások Minisztériuma (EMMI) irányításával, a Magyar Rektori Konferencia (MRK) közreműködésével 2015 júliusában elkezdődtek a képzési és kimeneti követelmények (KKK) felülvizsgálati folyamatai. A 2015 márciusában, az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán (ELTE BTK) megalakult Könyvtár- és Információtudományi Képzések Kollégiuma (KIKK) tagjaiból álló munkabizottságban folyó, az informatikus könyvtáros alapszakot és a könyvtártudomány mesterszakot érintő szakmai egyeztetésekről, a képzés jövőbeli kereteit meghatározó KKK-k kialakítását befolyásoló kritériumokról, illetve a megoldásra váró további feladatokról szólunk tanulmányunkban.

Bolognától Brüsszelig – európai felsőoktatási törekvések

Az *Európai Unió* kiemelt reformfolyamataként a *Sorbonne Nyilatkozattal* (Sorbonne Declaration, 1998),¹ majd a *Bologna Nyilatkozattal* (Bologna Declaration, 1999)² kezdődött meg az *Európai Felsőoktatási Térség* (EFT; European Higher Education Area, EHEA) kialakítása,³ illetve az azt követő fejlesztését célzó kormányközi – kezdetben 29, mára 47 oktatási miniszter által aláírt – önkéntes politikai kötelezettségvállaláson alapuló, legkiterjedtebb európai felsőoktatási együttműködés (1. ábra).⁴

Keszei Ernő, a *Nemzeti Bologna Bizottság* elnöke, az *Eötvös Loránd Tudományegyetem Természettudományi Karának* professzora, Magyarország képviselője a *Bologna Follow Group* (BFUG) szervezetében⁵ az alábbiak szerint közvetítette a *Magyar Rektori Konferencia* (MRK) vezetése felé⁶ a 2015. május 14-15. között, a jereváni miniszteri találkozón, a „*Yerevan Communiqué*” című dokumentumban⁷ kijelölt, a magyar felsőoktatási rendszert érintő legfrissebb irányokat.

Prioritások:

- Az oktatás és a tanulás minőségének javítása: hallgatóközpontúság, gyakorlatiasság.
- Az egész életen át tartó diplomás foglalkoztatás elősegítése: általános ismeretek oktatása mellett az alkalmazási készségek fejlesztése.

- A felsőoktatási rendszer nyitottságának fokozása: minden társadalmi réteg bevonásával a széles körű igények kielégítése.
- A szerkezeti változások teljes bevezetése: képesítési keretrendszer, kreditrendszer, minőségbiztosítás egységesítése, rendszerszerű mobilitás, közös képzési programok.

Kötelezettségvállalások:

- A rövid ciklusú képzések elismerése, végzettségek képesítési keretrendszerben történő megjelenítése.
- Az alapdiplomával rendelkezők foglalkoztatása a közszférában, egyúttal minden szintű oklevéllel rendelkező szakember munkába állásának előmozdítása.
- Diplomás karrierkövetés kiterjesztése.
- A külföldi diplomák elismerésének egyszerűsítése (visszamenőleg is), továbbá az EFT keretében szerzett oklevelek automatikus elismertetése.
- Az oktatói és adminisztrátori mobilitás növelése.
- Az ösztöndíjak kiszélesítése.
- Az EFT szociális irányelveinek megfelelően a hátrányos helyzetűek felsőoktatási részvételének elősegítése.
- Akkreditációs eljárás lefolytatása bármely, az *European Quality Assurance Register for Higher Education* (EQAR)⁸ égisze alá tartozó ügynökség által.

Mobility of students and teachers	Mobility of students, researchers and administrative staff	Social dimension of mobility	Portability of loans and grants improvement of mobility data	Attention to visa and work permits	Challenges of visa and work permits, pension systems and recognition	Benchmark of 20% by 2020 for student mobility	Explore ways to achieve automatic recognition of academic qualifications
A common two-cycle degree system	Easily readable and comparable degrees	Fair recognition Development of recognised Joint degrees	Inclusion of doctoral level as third cycle	QF-EHEA adopted National Qualifications Frameworks launched	National Qualifications Frameworks by 2010	National Qualifications Frameworks by 2012	New roadmaps for countries that have not established a national qualifications framework
Use of credits	A system of credits (ECTS)	Social dimension	Equal access	Reinforcement of the social dimension	Commitment to produce national action plans with effective monitoring	National targets for the social dimension to be measured by 2020	Strengthen policies of widening access and raising completion rates
		Lifelong learning (LLL)	Alignment of national LLL policies Recognition of Prior Learning (RPL)	Flexible learning paths in higher education	Role of higher education in LLL Partnerships to improve employability	LLL as a public responsibility requiring strong partnerships call to work on employability	Enhance employability, lifelong learning and entrepreneurial skills through improved cooperation with employers
		ECTS and Diploma Supplement (DS)	ECTS for credit accumulation		Need for coherent use to tools and recognition practices	Continuing implementation of Bologna tools	Ensure that Bologna tools are based on learning outcomes
	European cooperation in quality assurance	Cooperation between quality assurance and recognition professionals	Quality assurance at institutional, national and European level	European Standards and Guidelines for quality assurance adopted	Creation of the European Quality Assurance Register (EQAR)	Quality as an overarching focus for EHEA	Allow EQAR registered agencies to perform their activities across the EHEA
Europe of Knowledge	European dimensions in higher education	Attractiveness of the European Higher Education Area	Links between higher education and research areas	International cooperation on the basis of values and sustainable development	Strategy to improve the global dimension of the Bologna process adopted	Enhance global policy dialogue through Bologna Policy Fora	Evaluate implementation of 2007 global dimension strategy with aim to provide guidelines for further developments
1998 Sorbonne Declaration	1999 Bologna Declaration	2001 Prague Communiqué	2003 Berlin Communiqué	2005 Bergen Communiqué	2007 London Communiqué	2009 Leuven/Louvain-la-Neuve Communiqué	2012 Bucharest Communiqué

1. ábra A Bologna folyamat eredményeinek áttekintése (1998–2012)

Forrás: The European Higher Education Area in 2015: Bologna Process Implementation Report. European Commission/EACEA/Eurydice. Luxembourg: Publications Office of the European Union. 2015. 25. p. http://bologna-yerevan2015.ehea.info/files/2015%20Implementation%20report_20.05.2015.pdf

Az Európai Unió tagállamai közötti felsőoktatási kompatibilitás kialakításának első lépéseként, az ún. osztatlan („régí” főiskolai és egyetemi) típusúról az ún. osztott, azaz Bologna (BA – bachelor – alapképzés; MA – master – mesterképzés; PhD – doctor – doktori képzés) szerkezetű oktatásra történő, 2006-tól bevezetett áttérés⁹ után is folyamatosan, így a 2010–2014-es kormányzati ciklusban is zajlott a magyarországi felsőoktatás rendszerének újragondolása.¹⁰

A 2008. április 23-án jóváhagyott *Európai Képesítési Keretrendszer* (EKKR; European Qualifications Framework, EQF)¹¹ „olyan közös európai referen-

*cia-keretrendszer, amely összekapcsolja egymással a különböző országok képesítési rendszereit, és olyan fordítási eszközként működik, amely kölcsönösen könnyebben olvashatóvá és érthetővé teszi az Európa különböző országaiban és oktatási, képzési rendszereiben megszerezhető képesítéseket. Két fő célja van: a polgárok országok közötti mobilitásának segítése, valamint az egész életen át tartó tanuláruk megkönnyítése.*¹² Az Európai Tanács és Parlament ajánlásának megfelelően a Magyar Kormány már a 2008. június 6-i ülésén döntött a hazai csatlakozásról,¹³ majd igen hosszasan előkészítés után,¹⁴ 2015 februárjában, Brüsszelben elfogadták az EKKR-hez igazodó

Magyar Képesítési Keretrendszert (MKKR; Hungarian Qualifications Framework, HuQF).¹⁵

A képesítési keretrendszerek áttekintéséhez az Európai Bizottság *PLOTEUS* (korábban: Portal on Learning Opportunities Throughout the European Space, jelenleg: Learning Opportunities and Qualifications in Europe) portálja¹⁶ ajánlható, mely a következő angol nyelvű egységekből épül fel:

- *Learning Opportunities*
Tanulási lehetőségek az EU országokban (téma-kör, szint, ország)
- *Qualifications*
Képesítések (EQF és NQFs – National Qualifications Frameworks)
  - képzési szintek – tudás, képesség, attitűd kimeneti kompetenciákkal (deskriptorokkal) jellemezve (2. ábra),

- a nemzeti képesítési keretrendszerek összehasonlítása – egyelőre 14 ország esetében használható szolgáltatás (3. ábra),
- az EQF működésének bemutatása (kérdések-válaszok),
- jelentések és egyéb hivatalos dokumentumok.
- *Guidance Services*
Nemzeti tájékoztatási szolgáltatások
- *Moving to a country to study*
Tanulás külföldön (praktikus információk)
- *Exchange Programmes & Erasmus+ and other Grants*
Csereprogramok, Erasmus+ és más ösztöndíjak
- *Recognition of Diplomas & Qualifications*
Diplomák és képesítések elismertetése, honosítása.

The screenshot shows the website 'Learning Opportunities and Qualifications in Europe' with a search bar and a table titled 'Descriptors defining levels in the European Qualifications Framework (EQF)'. The table has four columns: EQF Level, Knowledge, Skills, and Competence. It details the descriptors for levels 1, 2, and 3.

EQF Level	Knowledge	Skills	Competence
	In the context of EQF, knowledge is described as <i>theoretical and/or factual</i> .	In the context of EQF, skills are described as <i>cognitive (involving the use of logical, intuitive and creative thinking), and practical (involving manual dexterity and the use of methods, materials, tools and instruments)</i>	In the context of EQF, competence is described in terms of <i>responsibility and autonomy</i> .
Level 1	Basic general knowledge	Basic skills required to carry out simple tasks	Work or study under direct supervision in a structured context
Level 2	Basic factual knowledge of a field of work or study	Basic cognitive and practical skills required to use relevant information in order to carry out tasks and to solve routine problems using simple rules and tools	Work or study under supervision with some autonomy
Level 3	Knowledge of facts, principles, processes and general concepts, in a field of work or study	A range of cognitive and practical skills required to accomplish tasks and solve problems by selecting and applying basic methods, tools, materials and information	Take responsibility for completion of tasks in work or study; adapt own behaviour to circumstances in solving problems
	Factual and theoretical knowledge in broad	A range of cognitive and practical skills	Exercise self-management within the guidelines of work or study contexts that are usually predictable, but are subject to change; supervise

2. ábra Az EKKR képzési szintjei (részlet)

Forrás: <https://ec.europa.eu/ploteus/content/descriptors-page>

The screenshot shows the 'Find and Compare Qualifications Frameworks' section of the European Commission website. It features a search bar, a list of countries with checkboxes, and a comparison table for Germany and France. The table compares national NQF/NQS levels and titles to the European Qualifications Framework (EQF) levels.

Germany	Country	France
Federal Government/Länder Coordination Point*	Information	Commission Nationale de la Certification Professionnelle*
NQF/NQS NCP: Federal Government/Länder Coordination Point Referencing Report (Thursday, 13 June, 2013)	Referencing Report	NQF/NQS NCP: Commission Nationale de la Certification Professionnelle Referencing Report (Wednesday, 13 October, 2010)
German NQF level 8	EQF Level 8	certification de niveau 1 par formation continue - doctorates
Doctor of Engineering Sciences (Dr.-Ing.)		
German NQF level 7	EQF Level 7	certification de niveau 1 - master (masters)
Master of Science M.Sc., Wirtschaftsingenieurwesen, [Master of Science M.Sc., Industrial Engineering] Brandenburgische Technische Universität Cottbus		Master in Management Sciences in the field of Corporate

3. ábra Németország és Franciaország képesítési keretrendszerének összehasonlítása (részlet)

Forrás: https://ec.europa.eu/ploteus/en/compare?field_location_selection_tid%5B%5D=447&field_location_selection_tid%5B%5D=448

Az EKKR *nyolc képzési szintjének* magyar megfelelői,¹⁷ melyek közül a felsőoktatásra az 5. lépcső részben, a 6-8. teljes egészében vonatkozik (4. ábra):

MKKR 1. szint:

6. iskolai évfolyam elvégzése;

MKKR 2. szint:

8. iskolai évfolyam elvégzése (alapfokú részszak-képesítés);

MKKR 3. szint:

10. iskolai évfolyam elvégzése (alsó középfokú szakképesítés);

MKKR 4. szint:

érettségi, 12. iskolai évfolyam elvégzése (középfokú és felső-középfokú szakképesítés);

MKKR 5. szint (felsőoktatási 1. ciklus, felsőoktatási szakképesítések):

felsőoktatási szakképzettség, emelt szintű (technikusi) szakképesítés;

MKKR 6. szint (felsőoktatási 1. ciklus, alapfokozat):

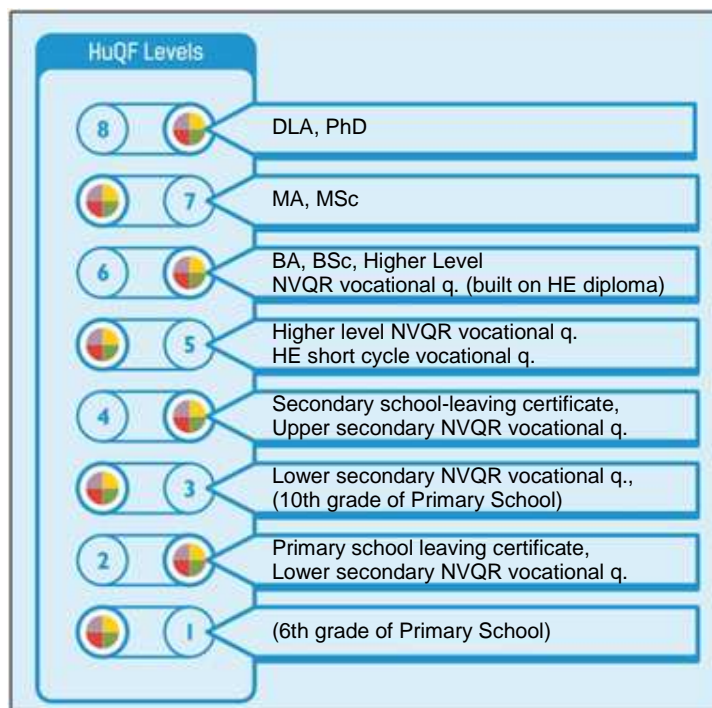
BA, BSc felsőfokú végzettséghez kötött szakképesítés;

MKKR 7. szint (felsőoktatási 2. ciklus, mesterfokozat):

MA, MSc felsőfokú végzettséghez kötött szakképesítés;

MKKR 8. szint (felsőoktatási 3. ciklus, PhD/DLA fokozat):

PhD, DLA tudományos fokozat.

4. ábra Az EKKR képzési szintjei

Forrás: https://ec.europa.eu/ploteus/sites/eac-eqf/files/HuQF_referencing_report.pdf

Sebességben a hazai könyvtárosképzés – alap- és mesterszinten egyaránt

A „Fokozatváltás a felsőoktatásban” címet viselő felsőoktatási stratégiának,¹⁸ mely 2030-ig rögzíti a főbb célokat és speciális beavatkozási területeket (5. ábra), a Kormány 2014. december 22-én adott zöld jelzést. A végrehajtás első elemeként a jelenlegi szakstruktúra felülvizsgálatára került sor, melyet az Emberi Erőforrások Minisztériuma (EMMI) Felsőoktatásért Felelős Államtitkársága végzett – többek között – az MRK szakbizottságainak bevonásával.¹⁹ A Bölcsészettudományi és Társadalomtudományi Bizottság 2015. február 25-i tanácskozásáról kiszivárgott sajtóhírekből²⁰ értesültünk arról, hogy az informatikus könyvtáros mesterszak (MA) is szerepel a megszüntetendők listáján, így gyors és hatékony szakmai fellépésre volt szükség. Az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Könyvtár- és Információtudományi Intézete (ELTE BTK KITI) kezdeményezésére 2015. március 24-én tárgyalóasztalhoz ültek az érintett hazai képzőhelyek, valamint a munkaadók és a munkavállalók reprezentatív szakmai szervezeteinek képviselői. Jelen voltak (6. és 7. ábra):

- Barátné Hajdu Ágnes alelnök²¹ Magyar Könyvtárosok Egyesülete, az EMMI Könyvtári Akkreditá-

ciós Szakbizottságának elnöke, az ELTE BTK Könyvtár- és Információtudományi Intézet Könyvtártudományi Tanszék vezetője;

- Boda Gáborné Köntös Nelli jegyzőkönyvvezető ELTE BTK Könyvtár- és Információtudományi Intézet titkára és oktatója;
- Eszenyiné Borbély Mária elnök Magyar Könyvtárosok Egyesülete – Informatikai és Könyvtári Szövetség közös oktatási- és képzési munkabizottsága, a Debreceni Egyetem Informatikai Kar Könyvtárinformatika Tanszék oktatója;
- Fodor Péter elnök Informatikai és Könyvtári Szövetség, a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár főigazgatója;
- Gilányi Attila tanszékvezető Debreceni Egyetem Informatikai Kar Könyvtárinformatika Tanszék;
- Kiszl Péter intézetigazgató, tanszékvezető, doktori programvezető ELTE BTK Könyvtár- és Információtudományi Intézet;
- Lengyelne Molnár Tünde tanszékvezető Eszterházy Károly Főiskola Médiainformatika Intézet Humáninformatika Tanszék;
- Murányi Péter tanszéki koordinátor Nyugat-Magyarországi Egyetem Savaria Egyetemi Központ Berzsenyi Dániel Pedagógusképző

Kar Történet- és Társadalomtudományi Intézet
Könyvtár- és Információtudományi Intézeti Tan-
szék;

• **Nagy Zsuzsanna** elnök

Egyetemi Könyvtárigazgatók Kollégiuma, a Bu-
dapesti Corvinus Egyetem Egyetemi Könyvtár és
Levéltár főigazgatója, az Országos Könyvtári Ku-
ratorium titkára;

• **Sándor Klára** tanszékvezető

Szegedi Tudományegyetem Bölcsészettudomá-
nyi Kar Társadalomtudományi Intézet Kulturális
Örökség és Humán Információtudományi Tan-
szék;

• **Sebestyén György** elnök

Informatikus könyvtáros BA és MA országos
szakalapítási konzorcium, az ELTE BTK Könyv-
tár- és Információtudományi Intézet professor
emeritusa

• **Varga Katalin** intézetigazgató

Pécsi Tudományegyetem Felnőttképzési és Em-
beri Erőforrás Fejlesztési Kar Könyvtár- és In-
formációtudományi Intézet, valamint az Oktatás-
kutató és Fejlesztő Intézet Országos Pedagógiai
Könyvtár és Múzeum igazgatója.

I. Oktatás-képzés

1. Fontos, hogy kialakuljanak az intézmények közötti oktatási és kutatási együttműködések, közös képzéseket kell indítani, meg kell erősíteni a meghatározó intézmények mentori szerepét, a hallgatók gyorsabb fejlődését segítő hálózatok kialakítását.
2. A megújított képzési szerkezettel összhangban tartalmi és szerkezeti szempontból is megújulnak a képzési és kimeneti követelmények.
3. Fontos a felsőoktatási képzési kimenetek közötti átjárhatóság és a kimeneti alternatívák növelése.
4. Át kell alakítanunk a doktori képzés rendszerét és az ösztöndíj módjait. Be kell vezetni a felsőoktatási hozzáférést növelő megoldásokat és programokat.
5. A személyes kiválóság növelése érdekében be kell vezetni az oktatók és a kutatók teljesítményközpontú, transzparens előmeneteli rendszerét, mérni kell az oktatói-kutatói teljesítményt, és meg kell teremteni a versenyképes bérezést.
6. A teljesítményelv alapján újra kell értelmezni a minőségbiztosítás és a MAB szerepét, és egyben növelni kell a hallgatókkal szemben támasztott bemeneti és kimeneti minőségi követelményeket.
7. Át kell strukturálni a képzési programokat, hogy minden hallgató a képességeinek és lehetőségeinek megfelelő, a munkaerőpiacon értékes tudásra tegyen szert.
8. Biztosítani kell a szakképzési rendszerből történő felsőoktatási átmenetet, és ki kell alakítani az új képzési szerkezetet és alapképzési típust (pl. üzemmérnök, üzembgazdász).
9. Differenciálni kell az intézmények profilját, és az intézménytípusok (egyetem, alkalmazott tudományok egyeteme) elsődleges funkciójának megfelelően kell működtetni őket. Gyakorlat- és hallgatói munkavégzés-központúvá kell tenni a felsőoktatásban használt oktatásmódszertant.

II. Kutatás

10. Ki kell alakítani az intézmények közötti K+F+I hálózatokat, és erősíteni kell a K+F+I fókuszot.
11. A felsőoktatásnak részt kell vennie a technológia-intenzív vállalatok – elsősorban KKV-k – innovációs kompetenciájának felépítésében, összhangban a *Nemzeti Intelligens Szakosodási Stratégia* irányjaival.
12. A kutatás-finanszírozás rendszere támogassa a nemzetközileg versenyképes minőséget és az erőforrás-koncentrációt, valamint fokozottan építsen az államháztartáson kívüli, az intézmények által megszerzett forrásokra. (Ezt az Áht. módosítása is elősegíti.)
13. Erősíteni kell a felsőoktatási kutatások nemzetközi beágyazottságát.

III. Harmadik misszió

14. Erősíteni kell a felsőoktatás helyi gazdaságfejlesztésre gyakorolt hatását is.
15. Növelni kell a felsőoktatási intézmények aktivitását a társadalmi kihívások kezelésében és a társadalmi innováció terjesztése területén.
16. Meg kell erősíteni a felsőoktatás szolgáltató funkcióit a hallgatók és a helyi társadalom irányába.

IV. Intézményrendszer

Hazai intézményrendszer

17. Racionalizálni kell a felsőoktatási intézményhálózatot, Magyarország térszerkezetéhez igazodó, hierarchikus, a minőségjavulás irányába ható, versenyhelyzetet teremtő intézményrendszert kell kialakítani.

Határon túli intézményrendszer

18. Fontos a határon túli magyar oktatás minőségi és mennyiségi fejlesztése, a magyar felsőoktatás nemzetközisítése.

A magyar felsőoktatás nemzetközisítése

19. Szintén fontos a hallgatói és oktatói-kutatói nemzetközi mobilitás növelése.

V. Intézményirányítás

20. Ki kell alakítani a rektor és a kancellár irányítási, értékelési és motivációs rendszerét.
21. Újra kell szabályozni a hallgatói önkormányzati rendszert.
22. Az új üzleti modellek megfelelő jogszabályi környezetet kell kialakítani.
23. Biztosítani kell a hatékony központi ágazati szolgáltatásokat.

VI. Finanszírozás

24. Meg kell teremteni a képzések finanszírozásában egy stabil, kiszámítható, a munkaerő-piaci követelményekhez, illetve a mindenkori költségvetési forrásokhoz igazodó, elismert önköltségen alapuló feladat- és teljesítményalapú rendszert.
25. A tudományos, kutatási teljesítmények állami és más közösségi forrású finanszírozását átláthatóvá, rendszerszerűvé kell tenni, biztosítva a stabil kutatási alapházis fenntartható működését.
26. Meg kell szabadítani a felsőoktatási intézményeket az elhibázott PPP-konstrukciók miatt keletkezett, a saját erőből kigazdálkodhatatlan adósságoktól.
27. Változatlan állami szerepvállalás mellett csökkenteni kell az intézmények közösségi eredetű forrásoknak való kitettségét, javítani kell piaci forrásbevonó képességüket, társadalmi-gazdasági szerepvállalásukat.

5. ábra A felsőoktatásban tervezett akciók

Forrás: Fokozatváltás a felsőoktatásban. A teljesítményelvű felsőoktatás fejlesztésének irányvonalai.
<http://www.kormany.hu/download/3/44/40000/fels%C5%91oktat%C3%A1si%20strat%C3%A9gia.zip>

6. ábra A KIKK alakuló ülése (balról jobbra: Sándor Klára, Sebestyén György, Kiszli Péter, Barátné Hajdu Ágnes, Boda Gáborné Köntös Nelli)

Fotó: Fodor János

7. ábra **A KIKK alakuló ülése**

(balról jobbra: Gilányi Attila, Eszenyiné Borbély Mária, Varga Katalin, Lengyelne Molnár Tünde, Murányi Péter, Fodor Péter, Nagy Zsuzsanna)

Fotó: Fodor János

A tárgyalás eredményeképpen született *szakmai állásfoglalás* kimondja, hogy az informatikus könyvtáros mesterképzés szerves része kell, hogy maradjon a magyarországi felsőoktatási kínálatnak.

Az EMMI Felsőoktatásért Felelős Államtitkársága, továbbá az MRK Bölcsészettudományi és Társadalomtudományi Bizottsága részére eljuttatott, minden megjelent vezető szakember aláírásával ellátott nyilatkozatban felsorolt főbb indokok a következők:

Magyarországon az egyetemi szintű (mai megfelelője az MA képzés) könyvtárosképzés az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán indult meg az 1948/1949-es tanévben, s azóta folyamatosan, megszakítás nélkül, eredményesen működik. Bő egy évtizeddel az alapítás után, 1958-ban itt zajlott le az első könyvtártudományi doktori szigorlat. Jelenleg a Debreceni Egyetemen (DE), az Eötvös Loránd Tudományegyetemen (ELTE), az Eszterházy Károly Főiskolán (EKF), a Nyugat-Magyarországi Egyetemen (NYME), a Pécsi Tudományegyetemen (PTE) és a Szegedi Tudományegyetemen (SZTE) folyik informatikus könyvtáros mesterképzés. A magyarul *informatikus könyvtárosnak nevezett szak nemzetközi megfelelője a Library and Information Science (LIS)*.

Az *EUCLID* (European Association for Library & Information Education and Research) tantervfejlesztési irányelveiben²² a bolognai deklarációnak megfelelő *három szintet (BA, MA, PhD) ajánlja* követendőnek, ahogy a 12 munkacsoportban mintegy 150 európai oktató bevonásával zajlott legnagyobb mértékű szakmai együttműködés során készült, több mint 240 oldalas *„European Curriculum Reflections on Library and Information Science Education”*²³ is erre a következtetésre jut.

Németország példája szintén jól illusztrálja, hogyan valósult meg a bolognai rendszerre való áttérés Európában: az egyetemek többségében a BA mellett MA képzés is folyik, s PhD-val egyetlen tudományegyetemen, a berlini Humboldt Egyetemen egészül ki a felsőoktatási kínálat.

A háromfokozatú képzés (alap-, mester- és doktori képzés) a nemzetközi tendenciákhoz kapcsolódóan *különbéle típusú intézményekben* való munkára készíti fel a hallgatókat:

1. A BA fokozat elvégzése után a hallgatók leginkább közkönyvtárakban, kisebb információs-zolgáltató intézményekben helyezkednek el.
2. Az MA képzés befejezését követően a szakirányokhoz kapcsolódóan speciális munkakörökben képesek dolgozni: nagyobb közkönyvtárakban, egyetemi könyvtárakban, szakkönyvtár-

rakban, vállalati könyvtárakban, a versenyszfé-
rában és a közigazgatásban. A hatályos jog-
szabályok eltérő képzettségi követelményeket
állítanak a különböző könyvtárosi munkakörök-
höz: MA végzettséggel lehet könyvtárakban ve-
zetői munkakört betölteni, de főkönyvtárosi, tu-
dományos kutatói kinevezéseket is szerezni, il-
letve kulturális szakértői, szakfelügyeleti tevé-
kenységet végezni. A kutatás, a fejlesztés és az
innováció területén nélkülözhetetlen a tudásva-
gyon menedzselése, amelyet az MA szint te-
remt meg.

3. A PhD-képzés fő feladata a tudományos kutatói
utánpótlás, ezáltal – többek között – a könyvtá-
rosképzés számára is minősített oktatók biztosí-
tása.

A képzés három fokozata a jelenlegi európai gy-
akorlat, s még sok ázsiai országban is az európai
modell átvételére törekednek a SAARC (South
Asian Association for Regional Cooperation) álla-
mai.²⁴

A képzőhelyek tisztában vannak a könyvtári és
információs szektor *munkaerőpiaci igényeivel*, a
képzési és kimeneti követelmények keretein belül
ehhez alakítják tantervi hálóikat.

A mesterképzés adja azt a biztos alapot a hallga-
tóknak, amelyre építve a könyvtáros szakma, a
könyvtárak meg tudják oldani azokat a feladatokat,
amelyek az egyes területek nemzeti fejlesztési
stratégiáinak szinergiájából adódnak és a könyvtá-
rakra építenek. A Kormány *Nemzeti Infokommuni-
kációs Stratégiájában (2014–2020)*²⁵ a könyvtárak-
tól várja, hogy a pedagógusok és képzők digitális
kompetenciáit fejlesszék, valamint az „*elektronikus
közszolgáltatásoknak (pl. digitális könyvtári, levél-
tári és archívum szolgáltatások, kulturális örökség-
hez vagy helytörténeti kutatásokhoz kötődő digita-
lizációs projektek stb.)*” elmélyítésében is a könyv-
táraknak kell felvállalni a vezető szerepet. Az elvá-
rások országos szintű megvalósításához *nem ele-
gendő az informatikus könyvtáros BA* végzettségű
diplomás munkavállaló. Olyan szaktudásra van
szükség, melynek kialakítása a *mesterképzés
feladata*. A jelenleg folyó *könyvtáros életpályamo-
dell* kidolgozása kapcsán szintén kiemelt hangsúlyt
kap az MA, és az általa megszerezhető kompeten-
ciák köre.

A résztvevők nem látták indokoltnak az informati-
kus könyvtáros BA szakelnevezés megváltoztata-
tását. Ha a BA és az MA szint közötti különbség
egyértelmű és világos elhatárolását tartja szüksé-

gesnek a felsőoktatás irányítása, hogy jobban
igazodjon a képzés tartalmához és nemzetközi
terminológiájához (Library and Information Scien-
ce), kizárólag az informatikus könyvtáros mester-
szak *könyvtár- és információtudományi mester-
szakra* történő átnevezése lehet reális.

A felvázoltakon túl a szakmai találkozó alkalmával
megállapodás született abban, hogy az informati-
kus könyvtáros BA és MA szakalapítási konzorcium
munkájának több évvel ezelőtti befejezése óta
igény mutatkozik a képzőhelyek szorosabb
együttműködésére, a gyakoribb és szorosabb kap-
csolatfelvételre, eszmecserére. A képzés folyama-
tos korszerűsítése, az országos szakmai állás-
pontok kialakítása, illetve az intézményi vélemé-
nyek egységesítése érdekében az egybegyűltek
megalakították a *Könyvtár- és Információtudomá-
nyi Képzések Kollégiumát (KIKK)*, melynek elnö-
kévé Kiszl Pétert, az ELTE BTK Könyvtár- és In-
formációtudományi Intézetének igazgatóját válas-
tották.²⁶

Úgy véljük, a KIKK erőfeszítéseinek is köszönhető
az a pozitív fejlemény, hogy a Kormány 139/2015.
(VI. 9.) Korm. rendelete a felsőoktatásban szerez-
hető képesítések jegyzékéről és új képesítések
jegyzékbe történő felvételéről²⁷ (megjelent a Ma-
gyar Közlöny 2015. június 9-i számában) szerint
ezután is lehetőség nyílik informatikus könyvtáros
BA és MA végzettséget szerezni a *társadalomtu-
domány (Social Science)* képzési területen:

- „A 29.” számú képzés: *informatikus könyvtáros
(Library and Information Scientist) szakképzett-
ség* (informatikus könyvtáros – Library and In-
formation Science – alapképzési szak);
- „M 105.” számú képzés: *okleveles informatikus
könyvtáros (Library and Information Scientist)
szakképzettőség* (könyvtártudomány – Library
Science – mesterképzési szak).²⁸

Látható, hogy az oktatásirányítás által meghatá-
rozott *szak és szakképzettőség* a mesterképzésnél
nem egyezik meg (szak: könyvtártudomány, szak-
képzettőség: okleveles informatikus könyvtáros),
sőt, a *magyar és az angol szakelnevezéseken*
egyaránt van mit csiszolni, erre tanulmányunkban
még utalni fogunk. A jelentkezési adatok folyama-
tos monitorozása mellett dolgoznunk kell a felvet-
tek számának növelésén is.²⁹ A felsőfokú könyv-
tárosképzést érintő változások komplex értékelé-
séhez azonban egyúttal arról ejtenénk most szót,
hogy a 2015. szeptember 1-jétől hatályba lépő
rendelet szerint huszonegy mostani alapszak,
harminchét mesterszak és két osztatlan képzés

nem indul a 2016/2017-es tanévtől. Bölcsészettudományi területen megszűnik például a nyelvtudomány, a reneszánsz tanulmányok vagy a digitális bölcsészet, a társadalomtudományi szakok közül pedig a szociális munka és a szociális gazdaság, illetve a társadalomkutató mesterképzés.³⁰ Az alapszakok sorából megemlíthetjük az andragógia (bölcsészettudomány), valamint a kulturális antropológia és a társadalmi tanulmányok (társadalomtudomány) BA-t.³¹

A Kormány közzétette a képzési szerkezet átalakítását alátámasztó *Diplomás Pályakövetési Rendszer (DPR) adatait* is.³² Az 525 fős minta alapján készült felmérés szerint az informatikus könyvtáros alapszakon végzetek

- 16,2%-a [25,5%] tanul tovább mesterképzésben;
- 163.258 Ft [209.946 Ft] az átlagos havi bruttó összjövedelem 2013 májusában, a foglalkoztatottak körében;
- 61,6% [71,8%] a diplomás munkát végzők aránya ugyancsak 2013 májusában, a FEOR (Foglalkozások egységes ágazati osztályozási rendszere) besorolások szerint.

Az alapképzések átlagát szögletes zárójelben közzöljük és hangsúlyozzuk, hogy messze nem az informatikus könyvtáros BA a sereghajtó a statisztikai értékek rangsorában.

Munkában a KIKK: új, tanulási eredmény alapú KKK-k

A Felsőoktatásért Felelős Államtitkárság – az MRK szakbizottságainak koordinálásával, az új szakjegyzékkel összhangban – 2015 júniusában elindította az egyes felsőoktatási szakokhoz (17 felsőoktatási szakképzés, 112 alapképzés, 254 mesterképzés, összesen 383 képzés) tartozó, Az alap- és mesterképzési szakok képzési és kimeneti követelményeiről szóló 15/2006. (IV. 3.) OM rendeletben meghatározott³³ *KKK-k tartalmi modernizációját*.³⁴ A *Standards and guidelines for quality assurance in the European Higher Education Area (ESG)*,³⁵ azaz a felsőoktatási minőségbiztosítás európai sztenderdjeiben meghatározott, *kimeneti fókuszú* tanulási eredmények alkalmazásának vizsgálatára kötelezi a Magyar Felsőoktatási Akkreditációs Bizottságot (MAB) a jogszabályi háttér is.³⁶

A BA (6 félév, 180 kredit) és MA (4 félév, 120 kredit) szintű könyvtárosképzés új KKK-inak kidolgo-

zására szolgáló *munkabizottság* felállítására és vezetésére Kiszl Péter, a KIKK elnöke kapott felkérést az MRK-tól, aki magától értetődően a Kollégium tagjait vonta be az alap- és mesterszak tartalmi modernizációjába. A KIKK elnöke 2015. július 15-én, a *Budapesti Corvinus Egyetemen* tartott országos KKK-konzultáción így már képviselte a szakterület BA és MA képzési szintjeit.

Több körös egyeztetés után, 2015. augusztus 24-én az ELTE BTK Könyvtár- és Információtudományi Intézetében összeülő munkabizottság³⁷ megállapította, hogy a 2006-tól (BA), illetve 2009-től (MA) használt informatikus könyvtáros KKK-k – az *akadémiai és a munkaerő-piaci, valamint a gazdasági szempontoknak egyaránt megfelelő – korszerűsítését* időszerűnek tartja. Ez nem indokolja azonban az informatikus könyvtáros képzési rendszer teljes formai és tartalmi átszabását, sokkal inkább bizonyos új ismeretkörök bevezetését és az elavultak – gondos felülvizsgálat utáni – módosítását, esetleg elhagyását, az MKKR-hez történő igazodást. Munkánkat befolyásoló vezérelvként idézzük: *„A képesítési keretrendszerek lényegi újítása, hogy a képesítéseket nem az azokat kibocsátó iskolatípusok vagy a képzési idő hosszával kategorizálják (mint teszi azt pl. az ISCED rendszer³⁸), hanem képzési szintenként megfogalmazzák azokat a tudásokat, képességeket és más kompetenciaelemeket, amelyeket adott képesítések kiadásához szükségesnek tartanak. E megközelítés nem a „bemenetre” fókuszál, ugyanis a tanulók sok helyről származó, sokféle tudással, képességekkel, kompetenciákkal érkehetnek, hanem azt fogalmazza meg, hogy ezeknek milyen szintje, szervezettsége jön létre a tanulási folyamat végén, a „kimenetkor”. A kimenetorientáltság egyre nagyobb teret hódít a tanításról és a tanulásról való gondolkodás, a képzési programok tervezése és a minőségértékelés terén is.”³⁹* Ezt is kiemeljük az instrukciók közül: *„mindegy, hogy az illető hol és hogyan lett erre alkalmas. Vagyis nem a tanítási folyamat az érdekes, hanem „csak” az, hogy mi lett a tanulás eredménye. Az ehhez elvezető folyamat, képzés, felkészítés, gyakoroltatás (tartalom és módszertan, tehát a megvalósítás módja) az adott képző intézmény hatásköre, beleértve azt is, hogy abba – saját versenyelőnyének megteremtése érdekében –, milyen intézményi sajátosságokat épít bele.”⁴⁰*

A *„Könyvtári, levéltári ismeretek, információkezelés”* 322-es ISCED kód *„az információk kiválogatásának, begyűjtésének, szervezésének, valamint az adatgyűjtemények tárolásának és az információ-*

felhasználás előmozdításának tanulmányozását jelenti. E területbe tartoznak a könyvtári programok.⁴¹ Releváns közgyűjteményi (levéltári és múzeumi vonatkozásokat nem érintve) képzési területek, melyek nemzetközileg indukálják az oktatás tartalmának kialakítását is.⁴²

- dokumentáció,
- információkutatás,
- információtudomány,
- informatikus könyvtáros,
- könyvtár,
- könyvtári programok,
- könyvtáros,
- könyvtáros-asszisztens,
- könyvtárosképzés,
- okleveles informatikus könyvtáros,
- okleveles könyvtáros.⁴³

Az EMMI szakértői anyagaiból is kiolvasható a *hatályos KKK-khoz*⁴⁴ való *összhang*, illetve a módosítások kimeneti irányultságú tartalmi módosításának (szabályozásának) igénye, azaz:

- a maradéktalanul egymásra épülő alap- és mesterszakok (egy-egy ciklus közötti viszonyok újragondolása);
- a képzés *tanulási eredményeinek* – az eddig megismert *tudás, képesség, attitűd* mellett a Magyarországon bevezetett *autonómia és felelősség* szerinti – képzési területenként közreadott, képzési területtől független, általános,⁴⁵ valamint képzési területtől függő, specifikus⁴⁶ szintleíró jellemzőinek meghatározása;
- a szak szerkezetének leírása, a tanulási eredmények azonosítása a képzést azonosító (rész)diszciplínákkal és azok kredittartományaival;
- *nagyobb mozgástér* a helyi tantervek alakításában (intézményi hatáskör és autonómia kiszélesítése).

Az MRK KKK-átalakítás oldalára⁴⁷ feltöltött dokumentumok (ajánlások, útmutatók, tájékoztatók, sablonok, prezentációk stb.) felhasználása, figyelembe vétele, valamint a többszöri személyes és e-mailes konzultációk, illetve az EMMI szakértőinek véleményezése után 2015 novemberére készültek el az ágazati irányítás elé terjesztett legújabb – véglegesnek azonban még nem tekinthető – KKK-változatok. A tervek szerint a hamarosan megszülető *miniszteri rendelet* alapján a változások a *2017-es felvételi eljárástól* induló képzésekben érvényesülnek majd először. Kihirdetés után a szaksajtóban teljes terjedelmében, egy önálló tanulmányban közölni és kommentálni fogjuk az új képzési és kimeneti követelményeket. Előzetesen, eddigi munkánkba betekintve, egyelőre szófelhők-

kel (8. és 9. ábra) illusztráljuk a KKK-k fejlesztését, és néhány *alapelvre* hívjuk fel a figyelmet:

- Mindvégig törekedtünk az elmélet és a gyakorlat egyensúlyának megteremtésére, a munkaerőpiaci és a hallgatói elvárások, a nemzetközi tudományos trendek, ugyanakkor a hazai szakmai sajátosságok és felsőoktatási hagyományok beépítésére, a *rendszer szemléletű* megközelítésre.
- Fontosnak tartjuk a jelenleg „könyvtártudomány”-ra módosított *mesterszak* elnevezését *könyvtár- és információtudományra* változtatni. Ezt már a KIKK 2015. márciusi állásfoglalásában is jeleztük és a fentebb felsorolt ISCED kategóriák, nem beszélve a nemzetközi trendekről is egyértelműen alátámasztják kérésünk jogosságát.
- A bizottság kifejezte az angol nyelvű elnevezés korrigálásának igényét is, melyre – az MRK-tól kapott tájékoztatás szerint – külön rendeletmódosítás során lehetőség nyílik a közeljövőben. A „Library and Information Scientist” (BA) és a „Librarian and Information Scientist” (MA) angol nyelvű szakképzettség félrevezető. Javasolt változatok: „Bachelor of Library and Information Science”, illetve „Master of Library and Information Science”. Szóba jöhet – elfogadható – további alternatívák: „Bachelor of Arts in Library and Information Science”, „Master of Arts in Library and Information Science” vagy „Bachelor of Humanities in Library and Information Science”, „Master of Humanities in Library and Information Science”.
- A szak *orientációja* elkülönül a két szinten: BA – gyakorlatorientált (60-70% gyakorlat), MA – kiegyensúlyozott (40-60% gyakorlat).
- A képzés céljának meghatározásai, az elsajátítandó szakmai kompetenciák (tudás, képesség, attitűd, autonómia és felelősségvállalás) maradéktalanul tükrözik a BA és MA szint *egymásra épülését*, illetve leképezik a képzési területtől független és a társadalomtudományi képzési terület tanulási eredmény alapú, 6. és 7. szintű leíró kimeneti jellemzőit, valamint a bölcsészettudományi és társadalomtudományi terület általános tartalmi ajánlásait.
- Tantárgyi szintű szabályozás nem lehetséges, a kimeneti jellemzőkhöz igazodó, a szakképzettség szempontjából meghatározó diszciplínák, tudományágak, illetve szakterületek kredittartományokkal történő meghatározására nyílt lehetőség. A *tantárgyi* részletességű hálótervek elkészítése *intézményi hatáskör*, nincs folyamatszabályozás (pl. alapozás, törzsképzés, kötelező és választható tanegységek).
- Szakirányok nem jelennek meg a rendeletben, így alap- és mesterszinten egyaránt *specializáci-*

Klikk(ek) helyett: KIKK

Egyben biztosak lehetünk: kompetenciák, deszkriptorok és kreditek ide vagy oda, minden leírt követelmény annyit ér, amennyi *hasznosul* a képzésben, majd a napi munkavégzés során. A korszerű felsőoktatás a hallgatók, a tanárok, a gyakorlók, a szakmai partnerek és szervezetek, a munkaadók és a felhasználók szoros együttműködése mentén lehet csak sikeres. Tudományterületünk elméleti és gyakorlati művelői mindezt felismerve ismét bizonyították: a Könyvtár- és Információtudományi Képzések Kollégiuma szervezeti kereteiben *közösen*, konszenzusok mentén, erőiket egyesítve kívánnak továbbhaladni, *megújulni*, alkalmazkodni a környezet változásaihoz és a modern kor igényeihez.

Hivatkozások

- ¹ Sorbonne Declaration:
http://www.ehea.info/Uploads/Declarations/SORBONNE_DECLARATION1.pdf
- ² Bologna Declaration:
http://www.ehea.info/Uploads/Declarations/BOLOGNA_DECLARATION1.pdf
- ³ Bologna Process – European Higher Education Area:
<http://www.ehea.info>
- ⁴ A legújabb fejleményeket elemzi: The European Higher Education Area in 2015: Bologna Process Implementation Report. European Commission/EACEA/Eurydice. Luxembourg: Publications Office of the European Union. 2015. 300 p. ISBN 97892920-8474
http://bologna-yerevan2015.ehea.info/files/2015%20Implementation%20report_20.05.2015.pdf
- ⁵ A Bologna folyamat érékelésére és újabb célok kijelölésére – rendszerint kétévenként megtartott – miniszteri találkozók szolgálnak. 2001 óta, két miniszteri találkozó között, félévenkénti rendes ülésein a Bologna Follow Group játszik kulcsszerepet, mely elnökségből, munkacsoportokból és titkárságból áll.
- ⁶ Keszei Ernő: Hová tart az európai felsőoktatás? Az európai és magyar felsőoktatás várható irányai a következő három évben, a 2015. évi miniszteri találkozó után. MRK plenáris ülés. Gödöllő, 2015. október 21.
http://www.mrk.hu/wp-content/uploads/2015/10/KeszeiE_MRK_2015oktober21.pdf
- ⁷ Yerevan Ministerial Communiqué:
<http://bologna-yerevan2015.ehea.info/pages/view/documents>

- ⁸ European Quality Assurance Register for Higher Education (EQAR): <https://www.eqar.eu>
- ⁹ Az informatikus könyvtáros BA és MA szakalapításról szól: Tószegi Zsuzsanna: Az informatikus könyvtáros hallgatók által elsajátítandó tudásanyag és szakmai kompetenciák a bolognai képzési rendszerben. = Tudományos és Műszaki Tájékoztatás. 55. évf. 2008. 10. sz. 470–480. p. A szakindításokat követő korábbi áttekintésünk: Kiszl Péter: Ízlik-e a bolognai? A többciklusú informatikus könyvtárosképzés eddigi tapasztalatai. = Tudományos és Műszaki Tájékoztatás. 57. évf. 2010. 1. sz. 3–14. p.
- ¹⁰ Ld. pl. Nagy többséggel elfogadta a Felsőoktatási Kerekasztal a felsőoktatási stratégiát
<http://2010-2014.kormany.hu/hu/emberi-eroforrasok-miniszteriuma/felsooktatasert-felelos-allamtitkarsag/hirek/nagy-tobbseggel-elfogadta-a-felsooktatasi-kerekasztal-a-felsooktatasi-strategiat>
- ¹¹ Az Európai Parlament és a Tanács ajánlása az egész életen át tartó tanulás Európai Képesítési Keretrendszerének létrehozásáról (2008/C 111/01):
http://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/LLL/mkkr/ep_tanacs_ajanlas_2008.pdf
Az egész életen át tartó tanulás Európai Képesítési Keretrendszere:
http://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/LLL/ekkr/az_europai_kepesitesi_keretrendszer.pdf
A Magyar Képesítési Keretrendszer (MKKR) fő céljai, bevezetésének várható eredményei:
http://www.oktatas.hu/LLL/kepесitesi_keretrendszer/mkkr/mkkr_celja
- ¹² Az egész életen át tartó tanulás Európai Képesítési Keretrendszere (EKKR). Luxembourg, Az Európai Községek Hivatalos Kiadványainak Hivatala. 2009. 15. p. ISBN 9789279084805
https://ec.europa.eu/ploteus/sites/eac-eqf/files/broch_hu.pdf
- ¹³ 2069/2008. (VI. 6.) Korm. határozat az Európai Képesítési Keretrendszerhez való csatlakozásról és az Országos Képesítési Keretrendszer létrehozásáról
http://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/LLL/mkkr/2069_2008_kormanyhatározat.pdf
- ¹⁴ A folyamat jól nyomon követhető az Oktatási Hivatal oldalán közzétett hírekéből:
<http://www.oktatas.hu/LLL/konferenciak?itemNo=1>
Jogsabályi háttér: 1004/2011. (I. 14.) Korm. határozat az Országos Képesítési Keretrendszer létrehozásáról és bevezetéséről
http://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/LLL/mkkr/1004_2011_kormanyhatározat.pdf
1229/2012. (VII. 6.) Korm. határozat a Magyar Képesítési Keretrendszer bevezetéséhez kapcsolódó feladatokról, valamint az Országos Képesítési Keretrendszer létrehozásáról és bevezetéséről szóló 1004/2011. (I. 14.) Korm. határozat módosításáról:

- http://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/LLL/mkkr/1229_2012_korm_hatarozat_MK.pdf
- 15 Az Európai Bizottság Tanácsadó Testülete által jóváhagyott, angol nyelvű MKKR jelentés: Referencing and Self-certification Report of the Hungarian Qualifications Framework to the EQF and to the QF-EHEA. Ed. by Erzsébet Szlamka. Budapest, Educational Authority, Hungarian National Coordination Point. 2015 January 117 p. ISBN 9786158001823 https://ec.europa.eu/ploteus/sites/eac-efq/files/HuQF_referencing_report.pdf
Az MKKR-t népszerűsítő, az Oktatási Hivatal által közzétett reklámspot: Képességed érték, ismerje meg más is!
http://www.oktatas.hu/bin/content/dload/video/mkkr_film/MKKR_Spot_HD_AVI.avi
- 16 European Commission Learning Opportunities and Qualifications in Europe:
<http://ec.europa.eu/ploteus> vagy <http://ec.europa.eu/eqf>
- 17 Derényi András – Vámos Ágnes: A felsőoktatás képzési területeinek kimeneti leírása – ajánlások. Budapest, Oktatási Hivatal. 2015. 7. p.
<http://www.mrk.hu/wp-content/uploads/2015/06/Kimeneti-leirasok-BELIV-FUZET-NYOMDA.pdf>
- 18 Fokozatváltás a felsőoktatásban. A teljesítményelvű felsőoktatás fejlesztésének irányvonalai [Budapest, 2014.] 94. p.
<http://www.kormany.hu/download/3/44/40000/fels%C5%91oktat%C3%A1si%20strat%C3%A9gia.zip>
- 19 Korábbi összeállításunk: Kiszl Péter: Az informatikus könyvtáros alap- és mesterszak aktualitásairól a Könyvtár- és Információtudományi Képzések Kollégiuma megalakulásának tükrében. = Könyvtári Levélzõ/lap. 27. évf. 2015. 7. sz. 3-12. p.
- 20 Ld. pl. Nyolc egyetemi szakot alakíthat át a kormány. HVG. 2015. március 12.
http://hvg.hu/itthon/20150312_felsooktatasi_atalakitas
- 21 Barátné Hajdu Ágnes 2015. május 6-án a Magyar Könyvtárosok Egyesülete elnökévé választották.
- 22 EUCLID guidelines for curriculum development.
<http://euclid-lis.eu/wp-content/uploads/2014/03/euclid-guidelines-cur-dev.pdf>
- 23 European Curriculum Reflections on Library and Information Science Education. Edited by Leif Kajberg and Leif Lørring. Copenhagen, Royal School of Library and Information Science. 2005. 241 p. ISBN 8774152920
<http://euclid-lis.eu/wp-content/uploads/2014/02/european-curriculum-reflections.pdf>
- 24 Baradol, A. K.: Bologna Process of Library and Information Science education in SAARC countries: a proposal World Library and Information Congress: 75th IFLA General Conference and Assembly. 23-27 August 2009, Milan, Italy.
<http://conference.ifla.org/past-wlic/2009/86-baradol-en.pdf>
- 25 Nemzeti Infokommunikációs Stratégia 2014-2020. Az infokommunikációs szektor fejlesztési stratégiája (2014-2020) v7.0 2014. február 2. 134 p.
<http://nkfih.gov.hu/download.php?docID=28329>
- 26 Megalakult a Könyvtár- és Információtudományi Képzések Kollégiuma. ELTE.
<https://www.elte.hu/hir?id=NW-6954>
- 27 139/2015. (VI. 9.) Korm. rendelet a felsőoktatásban szerzhető képesítések jegyzékéről és új képesítések jegyzékbe történő felvételéről.
- 28 A 283/2012. (X. 4.) Korm. rendelet a tanárképzés rendszeréről, a szakosodás rendjéről és a tanárszakok jegyzékéről továbbra is tartalmazza a könyvtárostanárszakra vonatkozó tanári mesterszakot kétszakos képzésben, ember és társadalom műveltségi területen.
- 29 A közelmúltban megjelent, elsősorban a hallgatói létszámok alakulását vizsgáló elemzések: Eszenyiné Borbély Mária: A tanulás szerepe az életpálya-építés során: az iskolarendszerű képzés. = Könyvtári Figyelő. 25. évf. 2015. 1. sz. 9-16. p. és Murányi Péter: Számokba fojtva... = Könyvtári Figyelő. 25. évf. 2015. 1. sz. 17-28. p.
- 30 Ezekről a mesterszakokról elbúcsúzhatnak a diákok 2016-ban. Eduline. 2015. június 11.
http://eduline.hu/felsooktatasi/2015/6/11/megszunok_mesterszakok_2016_07IUSM
- 31 Hivatalos: ezek a szakok biztos megszűnnek 2016-ra. Eduline. 2015. június 10.
http://eduline.hu/felsooktatasi/2015/6/10/alapszakok_megszunese_felsooktatasi_WUJ0ZN
- 32 Elkészült az új felsőoktatási szakstruktúra-javaslat – Több új képzés is megjelenik 2016-tól. 2015. április 17. 13:56 MTI.
<http://www.kormany.hu/download/6/80/50000/Elk%C3%A9sz%C3%BClt%20az%20%C3%BAj%20fels%C5%91oktat%C3%A1si%20szakstrukt%C3%BAra%20javaslata.pdf>
- 33 A teljes képhez ld. még: A felsőoktatási szakképzések képzési és kimeneti követelményeiről szóló 39/2012. (XI. 21.) EMMI rendeletet, valamint A tanári felkészítés közös követelményeiről és az egyes tanárszakok képzési és kimeneti követelményeiről szóló 8/2013. (I. 30.) EMMI rendeletet.
- 34 Időszerű a felsőoktatás képzési és kimeneti követelményeinek megújítása. 2015. június 10. 16:08 MTI.
<http://www.kormany.hu/hu/emberi-eroforrasok-miniszteriuma/felsooktatasi-felelos-allamtitkarsag/hirek/idoszeru-a-felsooktatasi-kepzesi-es-kimeneti-kovetelmenyeinek-megujitasa>
- 35 European Association for Quality Assurance in Higher Education (ENQA):

- <http://www.enqa.eu>
és Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (ESG). (2015). Brussels, Belgium 27 p. ISBN: 9789081686723
http://www.enqa.eu/wp-content/uploads/2015/11/ESG_2015.pdf
- ³⁶ 2011. évi CCIV. törvény a nemzeti felsőoktatásról 67. § (4a): „A MAB a szakértői véleményét a (3) bekezdés a) pontjában és a 8. § (2) bekezdésében szabályozott eljárásokban a felsőoktatási minőségbiztosítás európai sztenderdjeinek (Standards and Guidelines in the European Higher Education Area, a továbbiakban: ESG) figyelembe vételével hozza meg. Az oktatási hivatal határozatában ismertetni kell a MAB ESG-nek való megfelelésről hozott szakértői megállapítását.”
- ³⁷ Az Informatikai és Könyvtári Szövetséget Fodor Péter mandátumának lejáratá után, Ramháb Mária 2015. május 13-án megválasztott elnök képviselte a testületben, illetve konzultációs partnerként jelen volt Virágos Márta, az MRK Könyvtári Főigazgatók Bizottságának elnöke és Németh Katalin, az ELTE BTK KITI oktatója. A felsorolt szakembereken túl Kenyéri Katalin, az EMMI Kultúráért Felelős Államtitkárság Közgyűjteményi Főosztály Könyvtári és Levéltári Osztály közigazgatási tanácsadója is segítette a KKK-verziók létrehozását. A munkabizottság adminisztrációs háttérét Boda Gáborné Köntös Nelli és Németh Katalin (ELTE BTK KITI) biztosította, melyért ezúton is köszönettel tartozunk.
- ³⁸ ISCED: International Standard Classification of Education
<http://www.uis.unesco.org/Education/Pages/international-standard-classification-of-education.aspx>
- ³⁹ Derényi – Vámos: i. m. 3. p.
- ⁴⁰ Ajánlás a KKK-k újraírásához
<http://www.mrk.hu/wp-content/uploads/2015/06/Aj%C3%A1nl%C3%A1s-a-KKK-%C3%BAjra%C3%ADr%C3%A1s%C3%A1hoz.docx>
- ⁴¹ Képzési területek egységes osztályozási rendszere 2003. Budapest, Központi Statisztikai Hivatal. 2003. 24. p.
<https://www.ksh.hu/docs/hun/info/02osap/nomen/KEOR.pdf>
- ⁴² Képzési területek egységes osztályozási rendszere. Melléklet (Részletes betűrendes jegyzék). Budapest, Központi Statisztikai Hivatal. 2004. ISBN 9632157524
https://www.ksh.hu/docs/hun/info/02osap/nomen/KEOR_melleklet.pdf
- ⁴³ Paradox módon a könyvtártudomány nem szerepel a felsorolásban, miközben pedig az információtudomány megtalálható. A szakelnevezés meghatározásakor ez a tény sem hagyható figyelmen kívül.
- ⁴⁴ A KKK irányított gráfjait, az intézmények adatait és képzéseit, a törzsadatokat ld. a Felsőoktatási Infor-
- mációs Rendszer – FIRGRÁF FIR2 képzési struktúra oldalain:
<http://firgraf.educatio.hu>
- ⁴⁵ Képzési területtől független, általános kompetenciák képzési szintenként. Általános kompetenciák MKKR 6. szint, felsőoktatási 1. ciklus (alapfokozat)
http://www.mrk.hu/wp-content/uploads/2015/06/008_altalanos_plakat_6szint_JAV.pdf
és Képzési területtől független, általános kompetenciák képzési szintenként. Általános kompetenciák MKKR 7. szint, felsőoktatási 2. ciklus (mester fokozat)
http://www.mrk.hu/wp-content/uploads/2015/06/009_altalanos_plakat_7szint_JAV.pdf
- ⁴⁶ A társadalomtudományi képzési terület tanulási eredmény alapú, szintleíró kimeneti jellemzői. 6. szint. Felsőoktatási 1. ciklus. (alapfokozat; BA, BSc)
http://www.mrk.hu/wp-content/uploads/2015/06/032_tarsadalom_plakat_6szint_JAV.pdf
és A társadalomtudományi képzési terület tanulási eredmény alapú, szintleíró kimeneti jellemzői. 7. szint. Felsőoktatási 2. ciklus. (mesterfokozat; MA, MSc)
http://www.mrk.hu/wp-content/uploads/2015/06/033_tarsadalom_plakat_7szint_JAV.pdf
- ⁴⁷ Magyar Rektori Konferencia KKK-átalakítás:
<http://www.mrk.hu/kkk-atalakitás>
- ⁴⁸ A 15/2006. (IV. 3.) OM rendeletben megfogalmazott, az informatikus könyvtáros mesterszakra vonatkozó előírásokkal kapcsolatban a 38/2014. (IV. 30.) EMMI rendelet 46. § (8) bekezdése a következő változásokhoz hozta: „A Rendelet 3. számú melléklet VII. TÁRSADALOMTUDOMÁNY KÉPZÉSI TERÜLET fejezet 10. INFORMATIKUS KÖNYVTÁROS MESTERKÉPZÉSI SZAK alcím a) 2. pontjában a „választható szakirányok” szövegrész helyébe a „választható specializációk” b) 8. pont 8.3. alpontjában ba) a „szakirányok” szövegrész helyébe a „specializációk” bb) az „Internet technológia” szövegrész helyébe az „Internet-technológia” bc) a „szakirány” szövegrész helyébe a „specializáció” szöveg lép.”
2014. április 30. után az informatikus könyvtáros mesterképzésben szakirányok helyett tehát specializációk indíthatók. Ugyanez a rendelet az alapképzés vonatkozásában is egyértelművé teszi, hogy az informatikus könyvtáros képzésben kizárólag specializációk léteznek: 38/2014. (IV. 30.) EMMI rendelet 30. § (2) bekezdése: „A Rendelet 2. számú melléklet III. TÁRSADALOMTUDOMÁNY KÉPZÉSI TERÜLET fejezet 5. INFORMATIKUS KÖNYVTÁROS ALAPKÉPZÉSI SZAK és 6. KOMMUNIKÁCIÓ ÉS MÉDIATUDOMÁNY ALAPKÉPZÉSI SZAK alcím a) 3. pontjában a „társadalomtudományi” szövegrész helyébe a „társadalomtudomány” b) 6. pont 6.2. alpontjában a „szakirányhoz rendelhető” szövegrész helyébe a „specializációhoz rendelhető” c) 8. pontjában a

„szakirányokhoz tartozó” szövegrész helyébe a „specializációkhoz tartozó” szöveg lép.

A szakirány definíciója a 2011. évi CCIV. törvény a nemzeti felsőoktatásról szerint:

108. § 33. szakirány: „az adott szak részét képező önálló szakképzettséget eredményező, speciális szaktudást biztosító képzés. (pl. romanisztika alapszak szakirányai az egyes nyelvek, mint az olasz, francia stb.)”

A specializáció definíciója a 2011. évi CCIV. törvény a nemzeti felsőoktatásról szerint:

108. § 31. specializáció: „az adott szak részét képező önálló szakképzettséget nem eredményező, speciális szaktudást biztosító képzés.”

Az MRK „Ajánlás a KKK-k újraírásához” című (i. m.) dokumentuma szintén kimondja: „Ugyancsak egyértelmű, hogy szakiránynak csak azokat tekintjük, amelyek megnevezése a szak nevében (a diplomában) is megjelenik majd, a többi „csak” specializáció, amelyek nem igényelnek KKK-szabályozást, és az adott intézmény hatáskörébe tartoznak.”

⁴⁹ A 2011. évi CCIV. törvény a nemzeti felsőoktatásról 15. § (3), 44. § (1)-(4), illetve 85. § (3) bekezdése szerint akkor kell feltüntetni, ha a szakmai gyakorlat a 6 hét időtartamot eléri.

⁵⁰ 2011. évi CCIV. törvény a nemzeti felsőoktatásról 51. § (1)
„(1) A felsőfokú tanulmányok befejezését igazoló oklevél kiadásának előfeltétele a sikeres záróvizsga, továbbá - ha e törvény másképp nem rendelkezik - az előírt nyelvvizsga letétele. Ha a képzési és kimeneti követelmény szigorúbb feltételt nem állapít meg, az oklevél kiadásához a hallgatónak be kell mutatnia azt az okiratot, amely igazolja, hogy

a) alapképzésben egy középfokú, „C” típusú általános nyelvi vagy középfokú (B2 szintű) általános nyelvi, komplex,

b) mesterképzésben a képzési és kimeneti követelményekben meghatározott államilag elismert vagy azzal egyenértékű nyelvvizsgát tett (a továbbiakban: nyelvvizsga). A tantervben a felsőoktatási intézmény meghatározhatja, hogy milyen nyelvekből tett nyelvvizsgát fogad el, azzal a megkötéssel, hogy a középiskolai érettségi bizonyítvány által tanúsított, illetve az érettségi vizsgaként elfogadott nyelvvizsgát általános nyelvi – komplex – nyelvvizsgaként köteles elfogadni.”

⁵¹ Figyelem: változik a doktori képzés. Eduline. 2015. szeptember 28.

http://eduline.hu/felsooktatas/2015/9/28/Figyelem_valtozik_a_doktori_kepzes_3UUW1F

Az internetes források letöltési ideje: 2015. november 27.

Beérkezett: 2015. XI. 30-án.

Kiszl Péter

habilitált egyetemi docens,
az ELTE BTK Könyvtár- és
Információtudományi Intézetének
igazgatója, Információtudományi
Tanszékének és Könyvtártudományi
doktori programjának vezetője.
E-mail: kiszl.peter@btk.elte.hu

